

WRZESIEŃ 2020

„Monitor Chiny-Bałkany” omawia i komentuje najważniejsze wydarzenia związane z aktualnymi stosunkami bilateralnymi państw Półwyspu Bałkańskiego z Chinami ze szczególnym naciskiem na współpracę w ramach formatu 17+1 oraz inicjatywy Pasa i Szlaku.

MGR PRZEMYSŁAW CIBOREK

OŚRODEK SPRAW AZJATYCKICH
UNIwersYTET ŁÓDZKI

MONITOR CHINY-BAŁKANY

WRZESIEŃ 2020

GRECJA PRZYJMUJE NAJWAŻNIEJSZYCH DYPLOMATÓW Z CHRL I USA

We wrześniu polityczni liderzy Grecji przyjęli wizyty najważniejszych dyplomatów ChRL i USA, odpowiednio Yang Jiechi oraz Mike'a Pompeo. Wydaje się, iż amerykańska dyplomacja próbuje mobilizować sojuszników w ramach NATO, a papierkiem lakmusowym dla relacji w trójkącie państw formatu 17+1 z Chinami i USA stała się kwestia procedowania rozbudowy sieci 5G w oparciu o technologię firmy Huawei.

4 września: wizyta Yang Jiechi w Grecji. Prezydent Grecji Ekaterini Sakielaropulu oraz premier Kiriakos Mitsotakis odbyli spotkania z członkiem Biura Politycznego Komitetu Centralnego KPCh oraz dyrektorem Biura Komisji Spraw Zagranicznych KC KPCh. W wyniku rozmów, Chiny i Grecja zobowiązały się do dalszego rozwoju stosunków dwustronnych w ramach inicjatywy Pasa i Szlaku. Yang Jiechi wezwał m.in. o utrzymanie otwartego i sprawiedliwego środowiska inwestycyjnego dla chińskich firm a także dalszych inwestycji w porcie w Pireusie. Oprócz Grecji, Yang Jiechi wcześniej odbył również wizytę w Hiszpanii (zob. kom.).

9 września: chińsko-rumuńskie konsorcjum wyprodukuje 100 tramwajów dla Bukaresztu. We wrześniu lokalne władze stołecznego miasta opublikowały wyniki przetargu, w którym na zwycięską ofertę wybrano konsorcjum CRRC Sifang – Romania Astra. Wartość zamówienia na 100 szt. tramwajów wyniosła 846,8 mln RON (ok. 784 mln PLN). Warto w tym miejscu wspomnieć, iż chińsko-rumuńskie konsorcjum zostało wyłonione w ramach procedury odwoławczej wobec tureckiej oferty firmy DURMAZLAR. Konsorcjum CRRC Sifang – Romania Astra złożyło zastrzeżenia wobec niespełnienia wymogów przetargowych a także nieprzejrzystości niektórych materiałów przedstawionych przez turecką firmę.

10 września: Adrian Zuckerman: „teraz bardziej niż kiedykolwiek, [współpraca z] Huawei to zła droga”. Na stronie amerykańskiej ambasady w Rumunii pojawiła się notatka ambasadora Zuckermana, mówiąca o współpracy Rumunii i Huawei. Zuckerman w bezpośredni sposób oskarżył Huawei i ambasadę ChRL w Rumunii o „próbę wprowadzenia Rumunii w błąd”. Potępił również niektóre rumuńskie media,

które wtórują „chińskiej propagandzie”. Ambasador nawołuje Rumunię do wspólnych wysiłków na rzecz budowy bezpiecznej infrastruktury, tzw. „Clean Network 5G”. Podkreślił również, iż „Huawei i komunistyczni Chińczycy chcą uczynić z Rumunii państwo nadzoru rodem sprzed 30 lat – takim, jakim obecnie są komunistyczne Chiny”.

14 września: Serbia wzmaga wysiłki w celu budowy terminala intermodalnego. Serbskie wysiłki motywowane są chęcią przyjmowania większej ilości pociągów z Chin. Dotychczas do stolicy Serbii, z Chin dotarły dwa pociągi kontenerowe – z Jinan (2019) i Wuhan (2020). Obnażyło to niedoskonałości infrastrukturalne w Serbii, wobec powyższego w listopadzie 2019 r. rozpoczęto pracę nad budową terminala intermodalnego Belgrad-Ranžirna. Otwarcie pierwszego etapu inwestycji planowane jest do końca 2020 r., a terminal będzie początkowo obsługiwać połączenie cargo Belgrad-Rijeka. Po ukończeniu modernizacji krajowej sieci kolejowej, terminal w Belgradzie o rocznej pojemności 80 tys. TEU (I etap), będzie obsługiwać pociągi m.in. z Chin.

14 września: chińsko-chorwacka wymiana handlowa odnotowała wzrost w pierwszej połowie 2020 r. Według Chorwackiego Urzędu Statystycznego, łączna wartość handlu między Chinami a Chorwacją w okresie styczeń-czerwiec 2020 r, wyniosła 487 mln EUR, co oznacza wzrost o 9,8% rdr. Chorwacki eksport odnotował znaczny spadek (21,5% rdr) a jego wartość wyniosła 46,71 mln EUR. Wzrost odnotował import (14,7% rdr) wynosząc nieco ponad 440 mln EUR. Deficyt handlowy wyniósł 393 mln EUR, co stanowi wzrost o 21,3% rdr.

15 września: Huawei otwiera centrum innowacji i rozwoju w Belgradzie. W uroczystości otwarcia centrum chińskiego giganta technologicznego uczestniczyła serbska premier Ana Brnabic. Co ciekawe, niecałe dwa tygodnie wcześniej, serbski prezydent Aleksandar Vucić podczas wizyty w Białym Domu zobowiązał się do „wygaszania współpracy z podmiotami stosującymi niemoralne praktyki” (zob. kom.).

18 września: wideokonferencja poświęcona współpracy rolnej w ramach mechanizmu 17+1. Pomimo wirtualnego charakteru wydarzenia, gospodarzem spotkania został Uniwersytet Rolniczy w Nankinie. Eksperci debatowali nad wpływem pandemii koronawirusa na wymianę handlową produktów rolnych pomiędzy Chinami a państwami EŚW.

24 września: minister transportu i komunikacji BiH spotkał się w ambasadorem ChRL Ji Pingiem. Obie strony – bez podania konkretów – zgodziły się na rozwój współpracy dwustronnej w zakresie budowy infrastruktury.

25 września: Rumunia plasuje siebie jako lidera promocji energii odnawialnej; naciska na ChRL w kwestii promocji niskoemisyjnych projektów. Razvan Nicolescu, ekspert ds. energetyki w rumuńskim

oddziale Deloitte odniósł się do szczytu UE-Chiny, gdzie debatowano na temat zmian klimatycznych. Według Nicolescu, rumuńska średnia emisji gazów cieplarnianych *per capita* jest o 60% niższa niż dane pochodzące z Chin oraz o 50% niższa, niż średnia UE. Celem Nicolescu jest wywarcie wpływu na promocję niskoemisyjnych inwestycji ChRL w regionie EŚW, ale także w całej UE. Według eksperta, żaden [chiński] projekt nie powinien uzyskać europejskiego finansowania w ramach inicjatywy Pasa i Szlaku bez rzetelnych badań dotyczących emisji gazów cieplarnianych. Jak stwierdził, „Chiny muszą dotrzymać słowa w sprawie globalnych zobowiązań dotyczących redukcji emisji. To, co Chiny robią teraz, ma ogromny wpływ na planetę oraz życie obecnych i przyszłych pokoleń” – dodał.

29 września: grecka Attyka i prowincja Syczuan nawiązują stosunki partnerskie. Celem partnerstwa jest pogłębienie współpracy na poziomie regionalnym. Ambasador ChRL w Grecji Zhang Qiyue podkreśliła, iż pandemia koronawirusa nie wpłynęła negatywnie na grecko-chińską współpracę a wymiana między miastami i prowincjami stanowi filar stosunków dwustronnych. W obliczu rosnącej liczby infekcji Covid-19 w Europie, pod znakiem zapytania stoją obchody grecko-chińskiego roku kultury i turystyki.

29 września: USA i Grecja dokonają rewizji umowy o współpracy w dziedzinie obronności; celem jest osłabienie wpływów gospodarczych ChRL w regionie. Planowane jest zainicjowanie inwestycji, które wymierzone są w powstrzymanie Chin przed zdobyciem dominującej pozycji gospodarczej na południu Europy. Mike Pompeo podczas spotkania z greckim premierem Kyriakosem Mitsotakisem stwierdził, iż komunistyczna władza dąży do wykorzystania potęgi gospodarczej w regionie, aby uzyskać strategiczną przewagę nad europejskimi demokracjami. USA próbując zbalansować sprzedaż pakietu kontrolnego portu w Pireusie dla ChRL, zapowiedziały m.in. inwestycje w greckie stocznie. Wizyta Mike'a Pompeo w Grecji jest odpowiedzią na wizytę chińskiego dyplomaty Yang Jiechi w Atenach z początku września 2020 r.

30 września: zgrzyt na linii CRBC-Monteput w kwestii wykonalności budowy autostrady Bar-Boljare. Czarnogórski rząd oczekuje decyzji nadzoru budowlanego na wydanie zgodny w kwestii przedłużenia terminu budowy priorytetowego odcinka autostrady. Według obowiązującej umowy, termin 30 września nadal obowiązywał stroną chińską do ukończenia inwestycji. Na linii CRBC (wykonawcy inwestycji) a Monteput (organu nadzorującego inwestycję) powstał zgrzyt, bowiem to strona chińska domaga się wypłaty dodatkowych środków w celu pokrycia kosztów ograniczeń w kontynuacji pracy podczas pandemii. Czarnogórskie ministerstwo transportu oddaliło niniejsze żądania, twierdząc, iż nie są one oparte na zobowiązaniach umownych.

KOMENTARZ

Przyszłość inwestycji Huawei w Serbii staje się papierkiem lakmusowym relacji w trójkącie ChRL-Serbia-USA. Porozumienie serbsko-kosowskie zawarte na początku września 2020 r. w Białym Domu pomiędzy premierem Kosowa Avdullahem Hotim a serbskim prezydentem Aleksandarem Vuciciem niesie głębokie konsekwencje dla stosunków na linii Pekin-Belgrad. W sieci pojawiły się informacje dotyczące konkretnych punktów porozumienia, z których wynika, iż „obie strony wprowadzą zakaz używania w swoich sieciach telekomunikacyjnych sprzętu 5G dostarczanego przez niezaufaanych sprzedawców. W przypadku, gdy taka umowa już obowiązuje, obie strony zobowiązują się do jej usunięcia i podjęcia działań mediacyjnych w stosownym czasie”. Choć ponownie w oficjalnym amerykańskim porozumieniu nazwa firmy Huawei nie pojawia się *explicite*, nie ulega wątpliwości, iż administracja Donalda Trumpa odnosiła się właśnie do tego chińskiego giganta.

Charakter dokumentu wskazuje na raczej luźny związek prawny porozumienia między państwami, natomiast jako kluczowe należy podkreślić intencje amerykańskiej administracji, która najwyraźniej rozpoczęła mozolny proces usunięcia Huawei z serbskiego rynku. Co ciekawe, nieco ponad tydzień po trójstronnym spotkaniu w Waszyngtonie, 11 września 2020 r., prezydent Aleksandar Vučić spotkał się z ambasadorem ChRL w Serbii – Chen Bo. Serbski przywódca podkreślił, iż Chiny są wiarygodnym partnerem do współpracy w kraju, zwłaszcza na polu telekomunikacji. Cztery dni później, 15 września Huawei ogłosiło otwarcie Centrum innowacji i Rozwoju w Belgradzie z udziałem serbskiej premier Ana Brnabic. Szefowa serbskiego rządu stwierdziła, iż współpraca z Huawei przy implementacji sieci 5G w Serbii nie podważa treści porozumienia zawartego w Waszyngtonie.

Wydaje się, iż administracja amerykańska zostanie w najbliższym czasie zmuszona do bardziej bezpośrednich ruchów w kwestii wykluczenia obecności chińskiej firmy, bowiem w związku z pandemią koronawirusa, publiczny przetarg na rozbudowę serbskiej sieci 5G został przełożony na pierwszy kwartał 2021 roku. Nie bez znaczenia w tym kontekście jest też zapowiedziana na kwiecień 2021 roku wizyta przewodniczącego Xi Jinpinga w Serbii. W obliczu niniejszych ustaleń, z dużą dozą pewności możemy stwierdzić, iż Serbia, obok Rumunii stanie się kolejnym miejscem konfliktu zastępczego pomiędzy Stanami Zjednoczonymi a Chińską Republiką Ludową. Z politycznego punktu widzenia, normalizacja stosunków serbsko-kosowskich pod kuratelą USA pozbawia Pekin argumentów politycznych na których kreowane są relacje dwustronne – sprawa Kosowa a kwestia Tajwanu. Pamiętajmy, iż to właśnie po

proklamacji niepodległości przez Kosowo w 2008 roku, ChRL już rok później (2009) podjęła zdecydowane kroki w kwestii zbliżenia polityczno-gospodarczego z Serbią.

Półwysep Bałkański staje się areną otwartego starcia dyplomatycznego pomiędzy Stanami Zjednoczonymi a Chińską Republiką Ludową, która obejmuje również Grecję. Prezydent Grecji Ekaterini Sakielaropulu oraz premier Kiriakos Mitsotakis odbyli samodzielne spotkania z członkiem Biura Politycznego Komitetu Centralnego KPCh oraz dyrektora Biura Komisji Spraw Zagranicznych KC KPCh Yang Jiechi. W wyniku rozmów, Chiny i Grecja zobowiązały się do dalszego rozwoju stosunków dwustronnych w ramach inicjatywy Pasa i Szlaku. Głównym celem wizyty Yang Jiechi wydaje się być wywieranie nacisku na dalszą rozbudowę flagowego (obok połączenia kolejowego Belgrad-Budapeszt) projektu inicjatywy Pasa i Szlaku w greckim porcie w Pireusie. Chiński polityk podkreślał intencję utworzenia z Pireusu „portu klasy światowej”. Skuteczna polityka inwestycyjna w Grecji może stać się kołem zamachowym dla kolejnych inwestycji w innych państwach regionu, z czego chińska dyplomacja doskonale zdaje sobie sprawę. Zaproponowana przez Chiny „metoda kija i marchewki” ma na celu wytypowanie liderów współpracy w regionie EŚW, niemniej państwa mające intencję faktycznego pogłębienia współpracy z Chinami – szczególnie w dziedzinie infrastruktury – muszą dokładnie skalkulować koszty polityczne takiego postępowania.

Wzmożona aktywność amerykańskiej dyplomacji na przestrzeni ostatnich miesięcy w regionie EŚW wydaje się powyższą tezę dobitnie potwierdzać. Jedną z najbardziej palących dla USA kwestii jest stosunek poszczególnych rządów Europy Środkowej i Wschodniej do współpracy z chińskim gigantem technologicznym Huawei. Oświadczenia woli politycznej w tej kwestii staną się papierkiem lakmusowym dla prowadzonej przez ChRL i USA polityki w regionie. Najważniejszymi graczami w tym względzie stają się Grecja, Rumunia oraz Serbia – nie tylko ze względu na ich problemy gospodarcze stwarzające pole do prowadzenia skutecznej polityki inwestycyjnej dla obu stron, ale przede wszystkim położenie geograficzne.

Wizyta Mike’a Pompeo w Grecji jest w tym względzie bardzo znacząca. Sekretarz stanu USA w administracji Donalda Trumpa spędził noc w domu rodzinnym premiera Kyriakosa Mitsotakisa, co ma być wyraźnym sygnałem wysyłanym w stronę Chin o zażyłości stosunków dwustronnych pomiędzy stronami. Pompeo okrzyknął Grecję jako „filar stabilności i dobrobytu” oraz jako „jeden z najsilniejszych partnerów wojskowych USA w całej Europie”. Sekretarz stanu zapowiedział również utworzenie nowej morskiej bazy ekspedycyjnej marynarki wojennej USA dla USS Hershel „Woody” Williams, która ma docelowo stacjonować na Krecie. Należy jednak wspomnieć, iż wizyta Pompeo odbyła się również ze względu na

napiętą sytuację pomiędzy Grecją a Turcją, która została wywołana poprzez spór dotyczący eksploatacji wschodniej części Morza Śródziemnego.

OŚRODEK
SPRAW
AZJATYCKICH

RAPORTY OPINIE DORADZTWO

PIERWSZY W POLSCE UNIWERSYTECKI
THINK-TANK

DORADZTWO POLITYCZNE I BIZNESOWE

ZESPÓŁ Z PRAKTYKĄ W AZJI

www.osa.uni.lodz.pl

